

*зап революционе
македонци*

ОТМ' ЪСЕНІЕ

ОТМЪЖЩЕНИЕ

«Одно изъ двухъ, или
казнить и идти впередъ или миловать и за-
стять на полдорогъ.»

А.И.Херценъ.

«Око за око, зъбъ за
зъбъ.» Виблията.

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКИТЕ РЕВОЛЮЦИОНЕРИ ТЕРРОРИСТИ

БРОЙ ПЪРВИЙ

Всичко, което живѣе на този свѣтъ, се развива, т. е. измѣнява се подъ влиянието на нуждите, навѣяни отъ обстоятелствата на живота. Човѣкъ се ражда бебе, минува последователно прѣзъ дѣтинство, младостта, зрѣлата възрастъ и свѣршва съ старостта.

Обществото, което е организъмъ, съставенъ отъ отдѣлни единици, се подчинява на сѫщите измѣнения, т. е., и то се развива подъ влиянието на нуждите, създадени за него отъ врѣмето и умственото състояние на личностите, които го съставляватъ. Както отдѣлната личность, и то има своео дѣтинство, своята младостъ, своята зрѣла възрастъ, ще има своята старостъ и смърть, може би. Нъ нито една общественна форма не е вѣчна, както не е вѣчна и една дадена възрастъ отъ живота на личността. И дѣйствително, человѣчеството е взимало разни форми, които не сѫ били нищо друго, освѣнъ разни степени отъ неговото развитие, негови възрасти. И нито една отъ тѣзи форми не бѣ вѣчна: едно подиръ друго се явявахъ и падахъ, подъ влиянието на общественниятъ нужди, старитѣ учреждения: чергарството, деспотизма, републиката, цезаризма, теократията, феодализма и абсолютната монархия. А новитѣ нужди на Европа сѫ осъдили вече на смърть капиталистическия строй и парламентаризма.

Нъ както за правилното развитие на личността трѣбва пълно и всестранно развитие на всичкитѣ членове, така и за правилното развитие на человѣчеството е потрѣбно пълното и естественно развитие на неговите членове-народитѣ Въ всемирната борба за всеобщо щастие, за економическа свобода, въ това движение напрѣдъ не взиматъ участие само нѣколко народа, а единъ отъ тѣхъ е и Македонски, скованъ политически, умствено и нравствено. Съ своята кръвъ и съ своя потъ той поддържа една общественна форма, отдава умрѣла въ Европа — абсолютната монархия; една общественна форма, които го е съсипала въ всѣко отношение, защото, ако и да стои умствено по-горѣ отъ животните, економически той е по-злѣ отъ Ирландците, а политически — по-долу отъ робите. Той населява една плодородна, хубава, благодатна земя, по-красива отъ Швейцария, по-благословенна отъ Ханаанъ; нъ той тажи въ невѣжество, защото всичко се е опълчило противъ него: правителството, което го ограбва; дипломацията, които пази цѣлостта на Турция и на съската балканскитѣ държавици; шовинистически и религиозни пропаганди, които го раскъсватъ; духовенството, което го заблуждава, разбойниците, които го истрѣбяватъ и емиграцията, които му изневѣрява.

Всѣко врѣме има своите нужди, които трѣбва да се удовлетворијтъ. Ний не можемъ безнаказано да се врѣщаме назадъ. Ако е неестествено за единъ възрастенъ човѣкъ да има дѣтински умъ, дважъ по-неестествено е да гледаме единъ народъ, стиснатъ въ общественна форма, които не съответствува нито на врѣмето, нито на околните обществени форми. Неестествено е, защото такъвъ една форма спира жизненитѣ проявления на този народъ, спрѣва развитието на околните и поражда такива течения, които ще съборијтъ въ кръвъ и каль всѣка прѣчка на правилното народно развитие, понеже такава форма несъответствува на нуждите, които врѣмето е наложило.

А Македонския народъ дѣйствително чувствува — болезненно чувствува — нуждата отъ друга обще-

ственна форма; нъ той не може да я съзнае напълно, за да може да се отърси и подигне. А не я съзнава, защото, както казахме по-горѣ, обстоятелствата, въ които е поставенъ, сѫ убийственни. Шовинистически пропаганди, които го раскъсватъ на бѣсно-враждущи партии; които всѣки част го деморализиратъ съ подкупи и съ прѣслѣдванія (въ които взима участие и властъ); духовенството, което съдѣржа и поддръжа най-разваленитѣ му елементи, които го разврътватъ нравствено и умствено и удушватъ политически; емиграцията, която е станжла пословична по своята продажностъ, търговски смѣтки и шовинистически услуги къмъ държавитѣ, дѣто се намира — всичко това убива неговото съзнание; той губи сили въ междуособни, пусти борби, а върху главата му лежи тежкото иго, желѣзния калпакъ на абсолютната монархия, които му недава да пристъпи крачка напрѣдъ.

И дѣ ще може този народъ да спрѣ погледитѣ си съ надѣждѣ?

На европейската дипломация и на Русия ли?

Съ други думи — да ги молимъ да ни подаријтъ свободата, на-ли? Нъ ний трѣбва да знаемъ, че европейските дипломати не могатъ да чувствуватъ това, което чувтуваме ний, защото не тѣ, а ний живѣемъ подъ султановия ятаганъ. Ний неможемъ да очакаме свободата си и отъ Русия, защото руски царь и свободата народъ и правителство, които се исключаватъ взаимно. Както въ Турция, така и въ Русия, царува абсолютната монархия и, ако руския царь ще иска нѣкога нашето освобождение, то ще биде не за друго, а за да ни наложи своето иго. Не чиститѣ християнски подбуждения сѫ накарали Русия (ний говоримъ за царя и дипломацията, а не за народа, които страда, като настъ) да освободи България, да спомата за освобождението на Ромжния, Сърбия и Гърция, а чисто економическите интереси, които се изразяватъ въ нейните завоевателни стрѣмления. Русия ще поиска нашата свобода не за нашите чѣри очи, а за да си проправи пътъ, по когото по лесно да стигне въ Цариградъ и, имащи на своя страна народитѣ симпатии, да турне ржка на Балкански полуостровъ, сѫщо така, както направи съ Полша и Украина, които ѝ бѣхъ по-близки роднини, отъ колкото ний. Че Русия не се води отъ никакви братски чувства при своята политика, доказва се отъ кланетата, които тя изврѣши въ Полша, когато по-ляцитѣ искахъ свободата си; доказва се отъ гоненията, на които тя подхвърля съзнателнитѣ поляци, украинци и руси. А това, което казахме сега, доказва невозможността да добиемъ свободата си отъ Русия, която не е освободила още сама себе си. Ако Русия, която завладѣ половината отъ Армения, се водѣше отъ братски чувства, защо не се застѫпи за Арменския народъ, когото турцитѣ се бѣхъ заловили да исколихтѣ? Както Русия, тѣй и европейската дипломация, бихъ ни освободили, ако да имахъ нѣкаква облага отъ това или ако бѣхъ накарани да го направи. Нъ тѣ нѣматъ никаква полза отъ освобождението на Македония, защото това би било една гаранция за една Балканска конфедерация, която не би допустихла на никаква Русия, на никаква европейска дипломация да си играятъ съ сѫдбата на Балканитѣ. Общественото мнѣніе въ Европа е слабо, за да накара дипломацията да ни освободи, защото економическите интереси всѣкога сѫ били по-сплни отъ човѣшките чувства.

Нъ, да допустнемъ, че Русия или европейската дипломация виждатъ нѣкаква полза за себе си отъ

нашето освобождение, или пък че съж насилини отъ общественото мнѣние; да допустимъ, че ще ни подарятъ свободата. Каква ще бѫде ползата отъ подарената свобода? Какъ ще цѣни народа свободата си, която не е била продуктъ на съзнателната нужда за неї? Какъ ще цѣни той свободата си, която не е искупилъ съ своята кръвь, съ своите слези, съ живота на своите синове, увиснали по бѣсилките? И не ще ли позволи той утрѣ на Ивана това, което вчера бѣ позволявалъ на Сулеймана — защото той не ще знае цѣната на свободата, която му се подавява. Каква ще бѫде тогасъ ползата? Ами врѣдата, която ще му се нанесе, като се приучи да очаква всичко отъгопрѣ, всичко да му се подавява, като се убива по този начинъ у него съзнанието, че той може самъ да си го добие? И утрѣ, когато народа ще трѣбва да си извоюва економическата свобода — защото политическата е само крачка къмъ истинската, економическата, свобода — какво ще отговаряме ний, които убиваме неговата вѣра въ собствените му сили, ний, които ще бѫдемъ виновниците на неговите нещастия? Да онѣзи, които проповѣдватъ на народа просъдба на свободата, правихът най-великото отъ прѣстъпленията — задушватъ неговата самостоятелностъ.

Да не отиваме толкова далеко, впрочемъ. Съ надѣждата за външна намѣса, въ народа се убива всѣки куражъ въ борбата и той ще се отчае още при първата несполука (както бѣше въ българските възстания), а «дѣдо Иванъ» и «европейския концертъ» ще се нагледатъ на нѣкой новъ Батаќ или Соусунъ — резултатъ отъ такива проповѣди.

За развитието на единъ народъ е необходима свободата; когато тая свобода липсува, тръбва да се съзнае отъ всѣкого, че тя е необходима. Промѣните на една общественна форма е възможно само тогава, когато е наложено отъ економическите условия и отъ умственото състояние на личностите, които съставляватъ дадено общество. Колкото по-малко сѫ прѣдрасажджитѣ въ народа колкото повече е вкорено въ него съзнанието за необходимостта на свободата, толкова по-лесно е извоюванието на тая послѣдната, толкова по-голѣма ще бѫде гаранцията за нейното запазване. Още отъ свободата не е произведение само на силата, а и на нуждата и съзнанието. Добита по такъвъ начинъ, тя ще царува въпреки желанието, крѣсъците и виковете на европейската дипломация.

Нък е онзи, който ще може да му вдъхне това съзнание, който ще бръкне във народната рана съ пръста на исцелението?

Училищата ли

Нъ ний знаемъ ползата отъ тѣзи съятели на шовинизма и раболѣпіето, дѣто младото поколѣніе се отравя и раскъжсва на бѣсно-враждующи шовинистически лагери, като се убива въ него съзнанието, че тамъ, дѣто се караѣтъ двама, печели третия — въ той случай правителството; дѣто се всѣвъ уважение къмъ онзи, който не разстърти боязни.

онъзи котила на разврата, безхарактерността и залуждението — Орта-къй и Фенеръ; дѣто се вдъхва почитъ къмъ историческитѣ и филологически права на българитѣ, сърбитѣ, гърцитѣ и румънитѣ — като че ли само филологията липсаше на този измъженъ народъ; дѣто се проповѣдва любовъ къмъ правителството, което ни души и синовна прѣданостъ къмъ султана — «нашия царь-баша», — който купува своитѣ хaremски орши и гнусни удоволстия съ нашата кръвъ, съ нашите сълзи, съ нашите проклятия, съ нашия срамъ!... Училищата, такива, каквито сѫ сега въ Македония — а училища съ независимъ характеръ не могатъ да сѫществуватъ — не приносятъ никаква полза; нѣщо повече — тѣ сѫ врѣдни.

Емиграцията ли?

Да си припомнимъ само нейната роля въ политическия живот на България, дѣто тя е станжла орждие въ ръцѣтѣ на българските шарлатани и дебеевци, орждие, чрѣзъ което тѣ се качватъ и слизватъ отъ властта; нейните шовинистически услуги спрямо България, Сърбия, Гърция и Ромжния; нейната справедливо пословична алчност и продажностъ; дѣятелността на комитетитѣ, дружествата и конгресите, съставяни отъ неї и съществуващи само за салтанатъ; нейния печатъ, който пѣ на робското ухо писанта на окълдянните родополудини. Русия —

БАЛКАНСКАТА КОНФЕДЕРАЦИЯ

Личността живѣе и се развива подъ влиянието на условията, които ѝ окръжаватъ. Като всѣка част отъ материията, тя се подчинява на природните закони. Като всѣки организъмъ, тя е подчинена на великия законъ, споредъ който всѣко живо сѫщество, въ интереса на своето сѫществуване, води борба за животъ.

Отдѣлната личностъ прѣставлява отъ себе си единъ малъкъ образецъ на обществото, въ което тя

лизица, като членъ. Обществото, слѣдователно, не е нищо друго, освѣнъ организъмъ, съставенъ отъ много личности. Като организъмъ, то води барба за съществуване съ окръжащите го общества.

Главния признак на всички организъмъ е стръмлението да запази живота си и да остави следък себе си свои подобни, т. е. хранението. Съ други думи, при живота на всички организъмъ — на отдельната личност, като органическо същество и на общество, като организъмъ, съставен от много личности — главната и съществена роля играятъ економическиятъ условия, благодарение на които вирѣятъ извѣстни общества, които, съ течението на времето отстявватъ своето място на други, по-приспособени къмъ временните условия.

Да пояснимъ съ примѣри.

Когато европейците завзимаха новоизнамбърската Америка, тъй не притежаваха върху нея никакви исторически или етнографически права, защото те съществуваха за първъ път тамъ. Когато те пропадаха тук всички права и пътища, неплодородни земи, като завладяваха плодородните места, те не ги спитаха да-ли имъ става приятно, като напушват земята, върху която имаха право, защото тамъ бъха живели и измрели тъхните предци, тамъ бъха гробовете на тъхните бащи, които бъха основали култура, бъха обработили земята, която се завзимаше от предни пришелци. Колониите на Англия и Испания завзникаха безъ освещението на историята, безъ ценната на стариините спомени и безъ нуждата отъ филологически доказателства — тъй се образуваха под влиянието на економическите нужди на Европа. Завладяванието на Америка бъше необходимо за учредяванието на капиталистическия строй. А пъкъ за развитието на индустрията — единствено условие за съществуване на капитализма — бъха потребни богатствата на Америка: памука, ориза, индигото, петролъ, захранната тръстика, златото. Америка бъше покорена политически, защото това се налагаше отъ економическите нужди на Европа. За поддържанието и развитието на европейската буржуазия, която тукъ-що бъше се появила лъдъ централизирането на хората въ градове и следъ започнатите открытия, тръбаше да има кой да работи, т.е. да доставя материали за нейното поддържание. Тя покори диваците, направи свои роби негритъ и насели съ бесплатни работници плантациите на Америка.

За да прѣкъсне вноштъ на чужди стоки въ подчинената ѝ земя, английската буржоазия, чрѣз закони, наложи голѣмо мито върху стоките, които идваха въ Америка отъ другите държави. Като убиваше съ това чуждата конкуренция, тя продаваше скжко и прѣ-скжко стоките си въ Америка, когато сурбовитѣ мѣстни произведения купуваше за доля цѣна, понеже колонистите нѣмаха право да продават онова, което изработваха, другиму, освѣнъ на англичани. Англия бѣ обрѣнжа колонистите си на економически и политически роби, които тя ограбваше по хиляди начини. Колонистите се възбунтуваха не въ името на историческите права, като народъ защото тѣ говорѣхъ езикъ такъвъ, какъвъто говорѣхъ тѣхните притеснители, тѣ имаха вѣрата, която имаха онѣзи, които ги скубѣхъ тѣ бѣхъ англичани, къщо и тѣхната история не имъ даваше право да съставляватъ отдѣленъ народъ; тѣ се възбунтуваха въ името на своето право за сѫществуване, което имаха, като хора. Економическите интереси вдигнаха американците на възстание, економическите интереси караха Англия да потуши възстането. Както виждаме, при политическото освобождение на Америка, главния виновникъ бѣхъ економическите условия.

Френската революция, която има толкова важни политически слъдствия за Европа, възникна върху чисто економическа почва. Абсолютната монархия, която бъде съзънила съ феодализма, чувствуващо нужда отъ съществуване. Въчно оголения народъ, къто очакваше съ това своето подобреене, бъде минжъ на страната на буржоазията, която бъде съявила и развила отчасти, благодарение на индустрията, която напредъкъ слѣдъ открытието на Америка. Буржоазията срѣщащие сплѣхи въ абсолютната монархия и феодализма; тѣзи сплѣхи бѣхъ чисто економически: централизацията, която съ чувствуващо въ злитъ финансови мѣрки за народа; привилегиите на дворянството и духовенството, които съ изразявахъ въ материални

блага за едни, а въ тежък товаръ за работния народъ и буржоазията; роскошътъ на царете, който поддържаше съ милионите, свличани отъ народен гръбъ; митните налози, които бѣхъ непоносимо и за селяните и които прѣдизвикваха единъ постоянен гладъ изъ нѣкои области; правосѫдието, което бѣ зъ приличало на една публична жена, защото съдейските столове се купуваха или бѣхъ наследствено право — тѣзи и още нѣкои чисто економически причини свалиха абсолютната монархия и феодализма, като освѣдиха на смърть съ отсичането главата на Лудовика XVI. Купъ писатели, които съзнуваха и чувствуваха нуждите на народа, освятиха началата на свободата, равенството и братството — освятенъ невъплотени още, впрочемъ, защото живота на капитализма изисква господари и работници, поддържащи властта — нѣщо, крето противоречи на трите гори изброяни начала. Какви исторически права имаше буржоазията, за да завземе политическата власть и ръжда си? Очевидно е, че тя ги нѣмаше. Нѣ тя възе, защото това бѣ наложено отъ економическите условия.

Да вземемъ послѣдната, Испано-Американска война.

Испания държеше спрямо Куба същата тактика, каквато имаше Англия спрямо Американските си владения, които се освободиха. Кубанците, оголени до костите, възстанаха не въ името на историческите права, а въ името на економическата си свобода, предшественникъ на която е политическата

Тъ искахъ политическа свобода и взстанжхъ Испания, чиито економически интереси страдахъ, като отказваше мирния път на съглашенията, съблъсъ се съ Съединенитѣ Държави, които дирѣхъ причини да отнемжтъ отъ Испания Филипинските острови. Тъ освободихъ Куба отъ Испания, нъ пожелахъ да пристъединя къмъ себе си. Прѣзъ врѣме на постѣднитѣ битки кубанцѣ, които не искахъ да съмѣнжтъ едно економическо и политическо иго съ други бѣхъ неутрални, т. е., хладни и къмъ освободителитѣ, хладни и къмъ притеснителитѣ; а не е чудно да чуемъ нѣкога, че американцитѣ освобождаватъ Куба отъ кубанцитѣ, защото, както казахме, економическите интереси подбудихъ Съединенитѣ Държави да грабијтъ тѣстия кокалъ отъ Испания.

Тъзи и още други примѣри могжтъ да ни убдятъ, че при решаванието на политическитѣ въпр

си, първа и безусловна ръль играятъ экономическите условия, а не историческиятъ и етнографическите права; че въ борбата за животъ между обществата — както между хората и организмите, изобщо — печел онзи, който е по-добръ приспособенъ къмъ условията, т. е., онзи, който е най силенъ при дадени условия.

Какви исторически, филологически или етнографически права има Италия върху Абисиния, Испания — върху Марокко, Франция — върху Индо-Китай и Алжир, Англия — върху Египетъ, Индия Австралия, Русия — върху Авганистанъ или Кавказъ, Англия и Русия заедно — върху Китай? Всички биха се изсмѣъ на онгова, който би сѣднилъ да доказва съществуванието имъ. Очевидно е тута, че Италианската, Испанская, Френската, Английската, Австрийската и Руската буржоазии гледатъ да станжътъ си, като се надпрѣварватъ една друга — като взематъ такива страни, които би дали по-богати доходи, т. е. които би ги усилили економически. Всички тези заоблачвания, затъмнения и бури въ политическия хоризонтъ се предизвикватъ отъ сблъскването на европейските буржоазии, които се стремятъ да завладѣватъ богатите источници и южни земи, безкоито тѣхното съществувание е съмнително.

Единъ отъ тлъститѣ кокали, който възбужда ища на много европейски държави е и Балкански полуостровъ. (Продължава.)

ДУМІІ ІІ ДІБЛА

РАЗКАЗЪ

Чуденъ день. Облаците, като накъсани парчета
намукъ висѣхъ надъ земята, а лжитѣ на слънцето
като че ли имъ прѣграждаха; помислилъ би човѣкъ,
слънцето може да грѣе така само надъ единъ кра-
щаствливъ и доволенъ. А отъ срѣща, около малки
градецъ К..., горделиво се издигахъ величественни
балкани съ гѣсти горички, шумящи щубърци, които

като че ни шъпнѣхъ: «Не сълнце трѣба да грѣе надъ този градъ, а камни да падатъ отгорѣ му...» И балкан имаше право, защото въ него имаше повече свобода и щастие, отъ колкото въ мълчаливия и пустъ градецъ, замрѣлъ подъ веселитѣ лжчи на ясния денъ.

Лжчите не освѣщавахъ ни едно радостно лице, не стоплювахъ душата на измѣчената рай. Не, сълнцето, като шпонинъ указаваше на заптийтѣ затъненитѣ кюшета на сокакитѣ, въ които тѣ търсѣхъ бунтовници, главатари, съ една дума — комити. Тѣ търсѣхъ комити — защото всичко се бѣше разбунтувало... и женитѣ бунтувахъ царщината; виждане се отъ това, че заптийтѣ хващахъ всѣка млада жена, която си наливаше вода на чешмата...

Въ това врѣме, въ една кѫща на «Башъ-сокакъ», влизаше единъ младъ момъкъ; на прага го посрѣдниъ баща му, майка му и по-малкия му братъ. Страшина радостъ свѣтѣше въ очитѣ на родителите при срѣща-та съ сина имъ. Нѣ, като че ли нѣкой съ рѣка иж маинъ отъ лицата имъ, когато видѣхъ, че двама заптии минавахъ край кѫщата.

— Да-ли не ще да търсѣтъ него? минъ прѣзъ ума на бащата.

— Убиль ги господь, проклѣтниците! възджихъ майката.

— Анасана! скърцна прѣзъ зѣби помалкия братъ, като испроводи съ очитѣ си заптийтѣ чакъ доклѣ завихъ изъ улицата.

Голѣмия синъ, стоящъ гърбомъ, не забѣлѣза това. Спасъ — тѣй казвахъ голѣмия синъ — се вър-ща-ше отъ Европа. Цѣли петъ години прѣкара той на Западъ — врѣме, въ което той изѣде половината отъ парите на баща си; другата пѣкъ половина отиде ту по борчове, ту по харчове — всѣки си има нуждитѣ, иматъ ги и жителитѣ на турското царство. Така що-то, мечтата на бащата да испрати другия си синъ въ странство не само че не се сбѫди, нѣ той бѣше принуденъ да спре образоването му още отъ III класъ, понеже всичко, що бѣше останжало и що се спечелѣше отиваше на Западъ, за Спаса. Нѣ сега всичките тѣзи жертви бѣхъ за бащата нищо, при ви-да на сипа си, свѣршилъ вече. Ето той, Ставри, са-мо той има толкова учень синъ! Той не е вече богатъ — това е истина; нѣ сиромахъ ли е човѣкъ, като има такъвъ синъ?

Когато влѣзохъ вътрѣ, наѣдахъ около паралията, на земята; малкия братъ донесе ракия, майката сложи ѝденѣ, бащата откачи отъ зида бѣклицата и пакъ кръстоса крака прѣдъ софрата, като произнесе почти величественно:

— Добрѣ дошелъ, синко! и приготвената отъ сина му ракия исчезна въ устата му. Спасъ нѣкакъ си неловко сѣдна на землята; сгънатите крака като че ли го безспокоехъ; той като че ли търсѣше столъ съ очитѣ си, нѣ за жалостъ, въ кѫщата на бай Ставри и понятие си нѣмахъ за сѫществуванието на такива нѣща. Той се напрѣши, когато поднесе до устата си силната ракия; и не е чудно, слѣдъ Chartreuse, Benedictine, Curaçao и други ликьори, сливовицата да се помисли за прости промили. Нѣ, за да не даде да го забѣлѣжатъ, че всичко му се вижда странно въ тѣзи кѫщи, той нѣкакъ си неестествено попита:

— Е, какъ вървѣхъ тута работѣтъ?

Стареца, съ чаша въ рѣка, заклати глава.

Не питай, синко! Нашитѣ гробища, отъ града по-голѣми станахъ... А пѣкъ що сѫ хора бой изѣли, що сѫ въ сюргунъ испратени — брой нѣматъ. Нѣ, и този хлапакъ, гледай го, и него го тътихъ по конака, три мѣсеса въ хансаната простоя. Ужъ смѣталь конака да подпалва — хичъ стига ли му акъла? и той хвѣрли внимателенъ погледъ на малкия си синъ. Па дяволъ ли го знае — въ очитѣ му все играе нѣщо, ама... Ще ми умре на сидкимъ, ама нека ми е живо! и бащата го потупа по рамото ни укорително, ни удобрително, а пѣкъ 17 годишния Климе само си от-пустихъ очитѣ, като си припомни какъ хвѣрлихъ 4 съндика газъ въ конакния яхъръ «Проклѣтъ да е онъ Косте! да не бѣше той, нѣмаше сега въ К... конакъ да има».

Спасъ мълчеше, като че ли мислѣше или се готвѣше да каже нѣщо.

— Я иди вишъ въ градината какво ровѣхъ ко-кошките! каза нѣкакъ отрѣзано стария на жена си, като усѣти, че синъ му иска да каже нѣщо.

Шомъ старата излѣзе, стареца си впи очитѣ въ синътъ.

— Да, да, тате, не може вече, стига сме робу-вали и ний! Не напразно харчите вий пари за нась, ний ще докажемъ на свѣтъ, че и въ Македония има хора. Ний ще събудимъ чувство на състрадание въ нашите освободени братя и отъ тамъ, отъ София, дѣ-то обѣихъ Левски — ти го знаешъ, тате ще ви пра-тимъ надѣждъ за новъ животъ и свобода... Нека да знае проклѣтъ Турция, че, освѣнъ мишици, Македония има и умъ; че ти вече съзна своите права и остава само да си ги вземе!..

Той говори дѣлго и пламенно; по едно врѣме сълзи се показахъ на очитѣ на стареца. Само малкия братъ нѣкакъ си недовѣрчиво гледаше на Спаса и като че ли за себе си каза:

— Чункимъ умрѣла Бѣлгария за нась! Минж-лата недѣля — расправяше Костаки — обѣсили въ София четирима души, че не щѣли княза.

— Гледай си работата, гледай си работата, Кли-ме! ний, Македонцитѣ, тамъ сме лещонъ. Пари има вече, значи, има и пушки. Азъ познавамъ повече отъ 10 души, готови на всичко — това сѫ десетъ чети, Климе; а пушки като има — хора ли нѣма да има?

Климе нищо не отговори.

Бащата бѣше се загледалъ внимателно въ по-голѣмия си санъ.

— Бе, ти Спасе, ми се виждашъ поослабнѣлъ. Да не си биълъ боленъ?

— А, нищо, нищо! Туй е отъ пѣтя, умрѣнъ съмъ само! и прѣдъ очитѣ му неволно се мѣрни една пѣвица отъ Парижкия кафе-шантанъ, която му бѣ изѣла здравъето и за която той отложи на цѣлъ мѣ-сецъ връщането си въ Македония.

Вечеръта, когато си лѣгахъ, стареца радостно се кръстѣше, като хвѣрляше щастливи погледи къмъ стаята на голѣмия си синъ. Майката сегисъ-тогисъ поотворише вратата, за да гледа, далъ спи спокойно синъ ѹ. А той, отвикнѣлъ отъ твѣрдо легло, като че ли нарочно се обрѣщаше ту на лево, ту на дѣсно, пъшкаше отчайно ѹ, безъ да забѣлѣжи, че майка му го гледа, каза самъ на себе си:

— Дяволъ да го вземе! Я азъ по-скоро да си отида въ София!

А вѣнъ отъ града, въ това врѣме, въ тѣмни-ната, чу се една турска псувня, раздаде се страшенъ викъ, единъ турчинъ се катурилъ въ хендека, а нѣкакъ си бѣрже го прѣскочи и изчези надалечъ.

Това бѣше Климе. (Продължава.)

ЗА СВѢДѢНИЕ. Увѣрени сме, че още при са-мoto появяване на вѣстника ни, ревностната поли-ция и прокурорскиятъ паркетъ ще взематъ строги мѣрки за улавяннието на инспираторите на този листъ, що излиза тѣй нахалио вѣпрѣки всички сѫществу-ющи въ страната закони, безъ отговоренъ редакторъ, нито пѣкъ означаване на печатницата въ която е печатанъ. Счита ме го за нашъ християнски дѣлъ да увѣдомимъ г-да полицейските, че всичките имъ ста-рания за улавяннието на виновниците, ще останатъ илови. Ако прокурорството тѣри дѣйствителните ви-новници за появяванието на нашиятъ листъ, то нека отиде да хване за ушитѣ Султанъ-Абдалъ-Хамидъ-Ханъ II, Фердинандъ I, Турското и Бѣлгарско правителства, г-да народните прѣдставители, европейската дипло-мация и вѣобще всичките извѣрги които, макаръ и въ състояние да подобрѣятъ участъта на Македонски Робъ, прѣчатъ всѣчески на неговото освобождение. Ний сме рѣшени, сѫте че сѫте, да водимъ борбата, тѣй че котешките тупордий не ни плашать ни най малко: на всѣко прѣслѣдване ще отговаряме съ отмѣщение, па ако ще би и главитѣ си да оставимъ. Колкото за срѣдствата съ които ще си служимъ при от-мѣщението, тѣхъ всѣки скоро ще да узнае.

Извѣстяваме на другарите си отъ вѣнъ и отъ вѣтрѣ, че настоящият брой не може да излѣзе съ туй съдѣржание за което бѣше извѣстено, понеже сътрудницитѣ заклѣпѣхъ съ испращанието на материала. Огъ друга страна, нека не забравятъ, че вѣстника ни се не продава, а просто даромъ се разпространя-ва и че за рѣдовното му издаване сѫ нужни пари, които не сѫ гласуватъ отъ народното събрание, нито пѣкъ се истеглятъ отъ нѣкакви си тайни фондове: за това не ще направи-жътъ злѣ, при всѣка възможностъ, да ни испращатъ по извѣстна помощъ.